

מי שממתין לכך שזרים יעשו את השלום עבורנו, יישא באחריות נוראה עבור המילחמה הבאה

יונה צלוייה

— הפכמה אמריקאית, הקמת סוריה הרבתי, שתכלול את לבנון, ירדן ופלסטין.

פירושו של דבר: המלך חוסיין (או מי שיבוא במקומו) יהפוך משרת סורי. תחת המנהיגות הפלסטינית העצמאית תבוא סוכנות סורית, שתקבל לידיה את הגדה הירדנית. מי שדוגל בגישה זו בוודאי אינו יכול לפעול למען הסדר-שלום ב-1977. כי מול פיתרון כזה יתייצבו לא רק אש"ף, אלא גם סעודיה ומצרים. יהיה צורך למכור את הרעיון לבעלי-ברית, לשבור את המתנגדים, לנהל אינ-טריגות ממושכות ומסובכות כדי לקרב מטרה זו. גם הקו הסורי אינו מוביל לשלום בעתיד הנראה-לעין.

מי שתי גישות אלה עומדת גישה קודמת, הגישה של הנרי קסינג'ר, כמו תמיד בפוליטיקה, כאשר יש מחלוקת בין גישות חדשות שונות, מוסיפה הגישה הישנה לשלוט בכיפה, על-פי חוקי התאוצה. גישה זו אומרת: הסדר-ביניים, בלי פיי-תרון כולל.

מי שדוגל בכך, יכול לבזבז את כל שנת 1977, וגם את השנה הבאה, על הסדר-ביניים קטנים וחסרי-משמעות. אפשר לפעול למען הסדר-ביניים כלשהו ברמת-הגולן, שיזין את הקו בכמה קילומטרים פה-ושם, ולמען הסדר-ביניים בגבול לבנון ובגבול ירדן. כך אפשר להעסיק את הממשלות, לעשות רושם של פעילות נמרצת ומתמדת, להשאיר את היוזמה בידי ארצות-הברית — מבלי שישתנה דבר. מי שדוגל בגישה זו, אינו יכול לפעול למען הסדר-שלום ב-1977.

בצד כל אלה קיימת גם הגישה הרצינית, המרחיקה ראות, החותרת לשלום של ממש.

גישה זו מבינה שהאינטרס האמריקאי האמיתי מחייב הסדר-שלום כולל, וכי שלום כזה לא ייתכן בלי השתתפות העם הפלסטיני. היא מבינה כי קיימת עתה מגמה חזקה באש"ף לקבל הסדר-שלום בחסות האמריקאים, וכי זוהי הודמנות בלתי-חוזרת להשתית את האינטרס האמריקאי ארוך-הטווח על בסיס איתן.

גישה זו יכולה להביא להסדר-שלום בינו-עמי, או לפחות לקרב אותו מאוד במהלך השנה. דרך זו מובילה לז'נבה, תוך הפגשת ממשלת ישראל ואש"ף לייד שולחן הדיונים, והתמודדות אמיתית עם הכעיות היסודיות של הסיכסוך.

אולם בעלי גישה זו הם במיעוט בווינגטון. הם כולל-לים את המומחים הרציניים, אך לא את הפוליטיקאים החדשים, שהגיעו לעיר בעיקבות קארטר. אלה מחפשים לעצמם חיים קלים יותר.

הפוליטיקאים בווינגטון, כמו בעולם כולו, פועלים על-פי החוק המקודש של הנוחיות הפוליטית. הם דוחים החלטות. הם חיים מן היד אל הפה. הם מגיחים לבעלי הגישות השונות להתווכח, ומשכיחים בינתיים באינרציה. כל זה אינו מוביל להסדר-שלום ב-1977.

אין זו תחזית אוסטימית, למי שמאמין כי האינטרס המדיני והביטחוני של ישראל מחייב השגת הסדר-שלום בהקדם האפשרי.

אולם גימי קארטר לא נבחר כדי לייצג את האינטרס הישראלי. הוא נבחר כדי לייצג את האינטרס האמריקאי. ואף כי בקשרים בין שתי המדינות הדוקים מאד — קיים פער טיבעני בין האינטרסים של מדינות שונות. אכסורד גמור הוא להניח, כי ממשלת ארצות-הברית תפעל למען האינטרס הישראלי יותר מאשר ממשלת ישראל, מי שתזוה את תיקויותיה בכך. הוא ממשל, עצמן או פחדן. המערכה למען מדיניות-שלום ישראלית יכולה להתנהל רק בישראל. כוירה הפוליטית בישראל. האמונה התמימה כאילו מובטח שממשלת ארצות-הברית תכפה את השלום על ממשלת-ישראל הבאה, תהיה אשר תהיה, אינה אלא השתמטות מן האחריות. מי שמשתמש באמתנה זו כדי לערוך מן המערכה הסבוכה לחיות על גורה המדינית, מקבל על עצמו אחריות נוראה.

תקרית קטנה, הסרת-השיבות — אך אופיינית.

האנשים החדשים בווינגטון אינם באים להפקידים כאשר מוכנה בדיהם תוכנית כלשהי לפיתרון הבעיה הישראלית-ערבית. כבואם למישרדים מצאו שם אנשים בעלי גישות שונות, נציגי אינטרסים שונים ומשונים. יעברו חודשים רבים, ואולי שנים, עד שתתגבש בתוך האנדרקמוסה הזאת מדיניות חדשה ומוסכמת — אם בכלל.

קארטר ורבינו בווינגטון: חברות חובבנים

כבר עתה מסתמנת כמה גישות מנוגדות, שסביבן תהיה נטושה המחלוקת בווינגטון בחודשים הקרובים.

הגישה האחת ישנה-נושנה, ונדמה היה כי שבקה חזקה לאחרונה. זוהי הגישה הפרו-האשמית.

הממשלה האמריקאית ביכלל, והסוכנות המרכזית לביון בפרט, השקיעו יותר מדי כסף במלך חוסיין, מכדי שבעל-חסותו יותרו עליו בלי מאבק.

חוסיין הוא סוכן אמריקאי גלוי ומוצהר. הוא מאבטח את כל המערך האמריקאי במרחב. הוא הוצץ בין סעודיה השמרנית, עתירת-הנפט, לבין סוריה הרדיקלית. הוא נתמך על-ידי יצחק רבין וכל המפלגות בישראל. אולם הסדר-שלום, שימסור את אדמת פלסטין לידי המלך, פשוט אינו אפשרי כיום, לשם כך יש להשמיד את אש"ף, וזה אינו קל. אחדות ממדינות-ערב העיקריות מתנגדות לכך בתוקף. הן מסכימות לכל היותר לקשר פרמלגי רופף בין מדינה פלסטינית עצמאית לבין ירדן. לכן, מי שדוגל בהענקת תפקיד מרכזי לחוסיין בהסדר-השלום, הוא בעצמו הסדר-שלום.

יש הרבה אנשים בארץ המאמינים כי השלום יפול מן השמיים. כמו יונה צלוייה. אין צורך לטרוח למענה. הכל ייעשה מעצמו. צריכים רק לשתת, לחכות ולהתכונן לארוחה.

וזהו התיאוריה: באחד הימים ב-1977 יכפו האמריקאים שלום על ישראל. האמריקאים הם חכמים. הם יודעים שיש להם עכשיו הודמנות חד-פעמית לכונן שלום במרחב שלנו, שיהיה כולו לטובתם. מצריים, סוריה, סעודיה, ירדן וגם אש"ף מוכנים עתה לקבל חסות אמריקאית, בתנאי שהאמריקאים יכפו על ישראל הסדר כולל, נסיגה מן השטחים המוחזקים והקמת מדינה פלסטינית.

לאמריקאים זה כדאי. כך יסלקו סופית את ההשפעה הסובייטית מן המרחב, ויבטיחו לעצמם את הנפט הערבי לשנים רבות.

בווינגטון כמה ממשלה חדשה, שכראשה עומדים אנשים רעננים ונמרצים. רלושים להם כמה שבועות כדי להביא את העניין, ואז זה יפיי עד כמו שיען.

מה תוכל ממשלת ישראל לעשות? לא תהיה לה ברירה. ישראל תלויה כל-כולה בארצות-הברית. היא תקבל את תכתיב-השלום האמריקאי. כך יעשה רבין, ואילו היו במקומו שיעמון פרס, ייגאל ידין, או אף מנחם בגין — היו גם הם נוהגים בדיוק כך.

לכן — אין כל צורך ששוחריה-השלום בישי ראל יטריחו את עצמם. הדבר ייעשה בידי עדיהם. בחינת צדיק, שמזאתו נעשית בידי אחרים.

והי תיאוריה יפה. היא מפתה מאד. היא נוחה. היא משמשת תירוץ נהדר לכל ה"יונים" בישראל — בתוך המימסד ומוחצה לו, היחידים והקבוצות — שלא לעשות דבר.

היא גם הגיונית מאד. אולם כמו תיאוריות הגיוניות רבות, היא בלתי-מציאותית. ההיסטוריה פשוט אינה מתקרמת על פסים וישרים, הגיוניים ונוחים שכאלה.

לכל היגיון יש היגיון נגדי. יש נוגדנים, יש מחסומים, יש לחצים ולחצים-נגדיים, יש אילוצים מסוגים שונים. שום דבר בפוליטיקה אינו פשוט כפי שהוא נראה לחובבי התמים.

מי שמתבונן בתיאוריה זו, ישים מייד את ליבו לכך שיש לה פרוץ מוכר. ואכן, אותה התיאוריה בדיוק ריחפה עדיפני המדינה כראשית 1969, כאשר ריצ'ארד ניקסון עדה לשידטון וחקים את ממשלתו החדשה.

אז אמרו: ניכסון מייצג את האינטרסים של חברות הנפט הגדולות. ההון הגדול בארצות-הברית מעוניין ב"הסדר ובשקט במזרח-התיכון. הסובייטים תומכים בכך. ניכסון הביא עימו אנשים חדשים, נמרצים וחכמים, כמו חנרי קסינג'ר המפורסם וויליאם וג'רס. בחודשי-החורף כבר מתגבשת תוכנית מרחיקת-לכת להסדר כולל. בי קיצור: ארצות-הברית תכפה הסדר בשנת 1969.

ההמשך ידוע. תוכנית רוג'רס. הקפאת תוכנית רוג'רס. חלפה, כמות שלוש השנים הבאות. ואז פרצה מידחמת יום-הכיפורים. מקנן בלבי חשש סתום שמא מתחיל עתה תהליך דומה. ההודמנות ההיסטורית עלולה לחלוף. 1977 — "שנת השלום" — עלולה להיכנס להיסטוריה כשנה מבוזבזת נוספת. ובאומק מתקבצים העננים של יום-הכיפורים החדש.

בראש המינהל החדש בארצות-הברית עומדים חור-בבים. הם אנשים טובים, בעלי ניסיון בשטחים רבים. אך לגבי הבעיה הסבוכה שלנו, רובם חסרי ניסיון ורקע. הנשוא גימי קארטר הוא איש סימפאטי. אולם הוא